

*Els 50 millors
barrancs pel
massís del Port*

Carlos Martínez

Cossetània Edicions

Azimut
104

Col·lecció: Azimut - 104

ELS 50 MILLORS BARRANCS DEL MASSÍS DEL PORT

CARLOS MARTÍNEZ

Cossetània
EDICIONS

Primera edició: març del 2009

Edita: Cossetània Edicions
C/ de la Violeta, 6 - 43800 VALLS
Tel. 977 60 25 91
Fax 977 61 43 57
cossetania@cossetania.com
www.cossetania.com

© Carlos Martínez
© Cossetània Edicions

Disseny i composició: Imatge-9, SL

Impressió: Gràfiques Moncunill, SL

ISBN: 978-84-9791-398-0

Dipòsit legal: T-267-2009

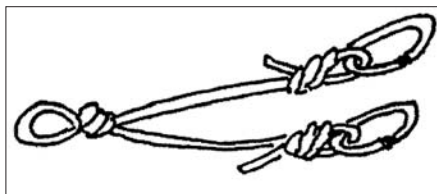
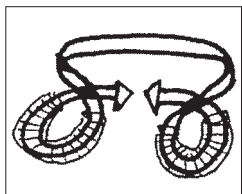

A propòsit de la tècnica...

En aquests últims vint anys hem anat provant materials i diverses tècniques de progressió en corda per al descens de barrancs. Com a espeleòlegs, per a nosaltres sempre ha estat clau la regla de la màxima seguretat, en amarratges, materials i tècniques. Però portar al peu de la lletra aquesta regla en el descens de barrancs no sempre és el més adient, i per això cal complementar-la amb la premissa de *simplicitat i eficàcia*.

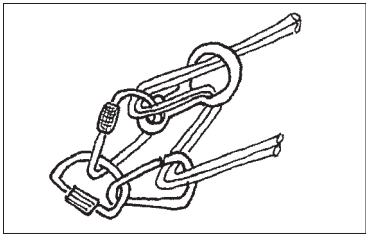
Així doncs, dins del ventall de tècniques i materials que tant l'espeleologia com l'escalada ens ofereixen, intentarem buscar el màxim de prestacions amb el mínim de materials i manobres, però intentant adaptar el millor possible els materials emprats en l'espeleologia.

- **Ancoratge:** Sempre doble (tacs autoperforants, químics, naturals).
- **Corda:** Estàtica de 9 mm com a mínim. Si hem de fer ràpels amb simple, 10 mm.
- **Arnès:** Tipus espeleo, simple i amb protectors als bucles de la cama.
- **Baga d'ancoratge:** Doble amb corda dinàmica de 9 mm, mosquetons solidaris al nus i col·locada directament al maillon.
- **Davallador:** Tipus vuit amb mosquetó de gran obertura amb assegurança, més un altre mosquetó de fre sense assegurança, per regular la velocitat i facilitar la manobra de parada i bloqueig del davallador.

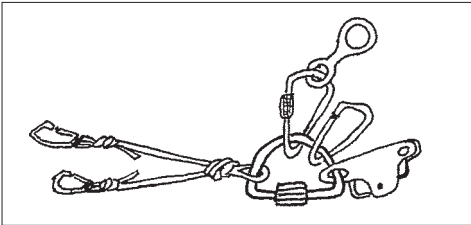

Arnès (a l'esquerra) i baga d'ancoratge

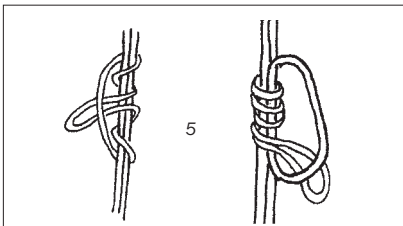
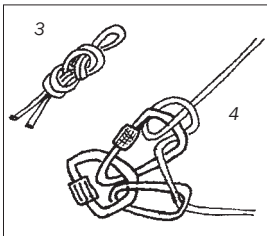
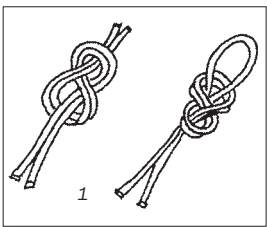

Davallador (a l'esquerra) i bloquejador (a sota)

- **Bloquejador:** 1) De pit: Crol, col·locat directament al costat dret del *maillon*; 2) De mà: Tibloc o puny amb baga per a pedal.
- **Corda d'emergència:** Cordino estàtic de 7 mm com a mínim i d'entre 30 i 50 m de llargada, col·locat al fons del sac personal.
- **Nusos:** Bàsics i imprescindibles per ordre d'importància. 1) El vuit: Serveix per unir cordes, ancoratges, instal·lacions fixes o maniobres. 2) L'escanyamosques doble: Per unir cordes. 3) Nus de nou: Obligat amb cordes de gruix igual o inferior a 9 mm. 4) Dinàmic o italià: Per a ràpels d'emergència, com a assegurança i per a corda simple i doble. 5) Prúsic-maixard: Bloquejadors de fortuna.

Diferents tipus de nusos: 1. Vuit; 2. Escanyamosques; 3. Nus de nou; 4. Dinàmic; 5. Prúsic i maixard.

Territori

Al massís del Port conflueixen tres comunitats autònomes: Catalunya, Aragó i València. La Generalitat de Catalunya va crear el 12 de juny del 2001 la figura del Parc Natural del Port per a una correcta gestió i protecció d'un immens valor de fauna i flora existents dins d'aquest territori. El massís ha deixat de ser un espai poc conegut i comença a rebre un bon nombre de visitants i practicants de múltiples activitats: senderisme, BTT, escalada, espeleologia, descens de barrancs, etc.

El Parc regula la majoria d'aquestes activitats. És important que ens informem de la regulació existent i del permís necessari per a la pràctica del descens de barrancs dins d'aquest espai protegit.

El llibre ubica els barrancs en el marc de nou zones genèriques que identifiquen un espai concret del territori:

- Zona Caramella.
- Zona Covalta.
- Zona Lloret.
- Zona Vall-Carroveres.
- Zona Sénia.
- Zona Beseit.
- Zona Horta de Sant Joan.
- Zona Paüls.
- Zona Mont Caro.

Un plànol de situació per a cadascuna d'aquestes zones permetrà localitzar cada barranc en el seu context i ens ubicarà dins del plànol general del massís (en aquest sentit, és aconsellable el mapa *El Port*, de l'editorial Piolet).

Cada zona del Port té peculiaritats concretes i racons o paratges molt especials. En aquest sentit trobem grans desnivells en el vessant sud, amb uns cursos d'aigua intermitents (fonts o surgències). En el vessant nord trobem els principals rius del massís (Matarranya, Algars, Ulldemó o Canaletes). Els recorreguts seran més llargs, amb menys desnivell i amb cursos d'aigua permanents en algun cas.

En general, l'aigua serà un element escàs fora de l'època de pluges. Sense dubte el moment clau per gaudir serà després del temporal de llevant, ja que és quan la pluviomètrica rebuda és més alta i efectiva. Llavors és quan diem aquí “els barrancs mouen” i podem contemplar un fenomen espectacular i popularment molt controvertit: els bufadors (surgències temporals que, quan el sistema càrstic del massís entra en càrrega i se satura, aboca importants cabals d'aigua durant dies i setmanes). Els més importants els trobem als barrancs de Lloret, de Covalta, de la Fou, de les Carroveres, i als rius Ulldemó, Algars i Matarranya.

Recomanacions

El Parc Natural del Port és l'òrgan encarregat de regular les activitats esportives a la zona catalana del massís. En principi, no hi ha restriccions notables, però serà bo consultar aquest organisme abans d'iniciar qualsevol recorregut, ja que existeix una normativa que regula les activitats físiques en el medi natural, i en especial la pràctica del descens de barrancs.

Tanmateix, a la zona de Beseit (Comunitat d'Aragó) cal asabentar-se de les restriccions o prohibicions als barrancs de Penyagalera.

Escala de dificultat

Hem establert cinc graus de dificultat per classificar els 50 barrancs, atenent a les especificacions següents:

- Molt baixa: progressió horitzontal amb ressalts, salts i aigua. Exemple: riu Sénia.
- Baixa: progressió horitzontal i poc vertical amb ressalts, salts, aigua i ràpels de poca altura amb bona entrada. Exemple: barranc de Tomaset de Roig, al canal d'Ulles.
- Mitjana: progressió amb ressalts, salts, aigua i ràpels de mitjana altura (d'entre 30 i 40 m) amb passamà. Exemple: canal del Bacó-Vall d'Uixó.
- Alta: progressió gairebé totalment vertical, amb ressalts, salts, aigua, ràpels a partir de 50 m amb entrada amb passamà i reinstal·lacions penjades. Exemple: barranc del Racó de la Gralla.
- Molt alta: progressió molt vertical, ressalts, salts, aigua, ràpels de gran llargada de més 80 m amb passamans i reinstal·lacions de gran dificultat. Exemple: barranc de la Geganta.

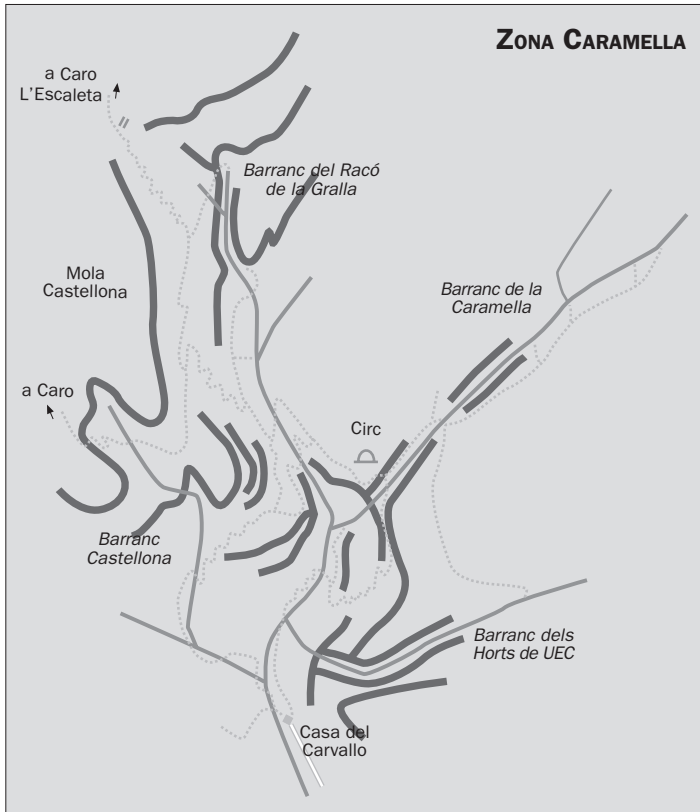

Barranc de la Caramella

Magnífic barranc molt ben excavat, amb curts trams engorjats. Bon descens, encadenat i amb aigua normalment a partir de l'afluent i el primer R-16. Magnífic paisatge amb boniques vistes i un espectacular circ de 100 m a la cascada de la Cua de Cavall. Després de pluges, manté, juntament amb el Racó de la Gralla, un cabal suficient durant molt més temps que la majoria de barrancs de la zona. Ben instal·lat.

Accés

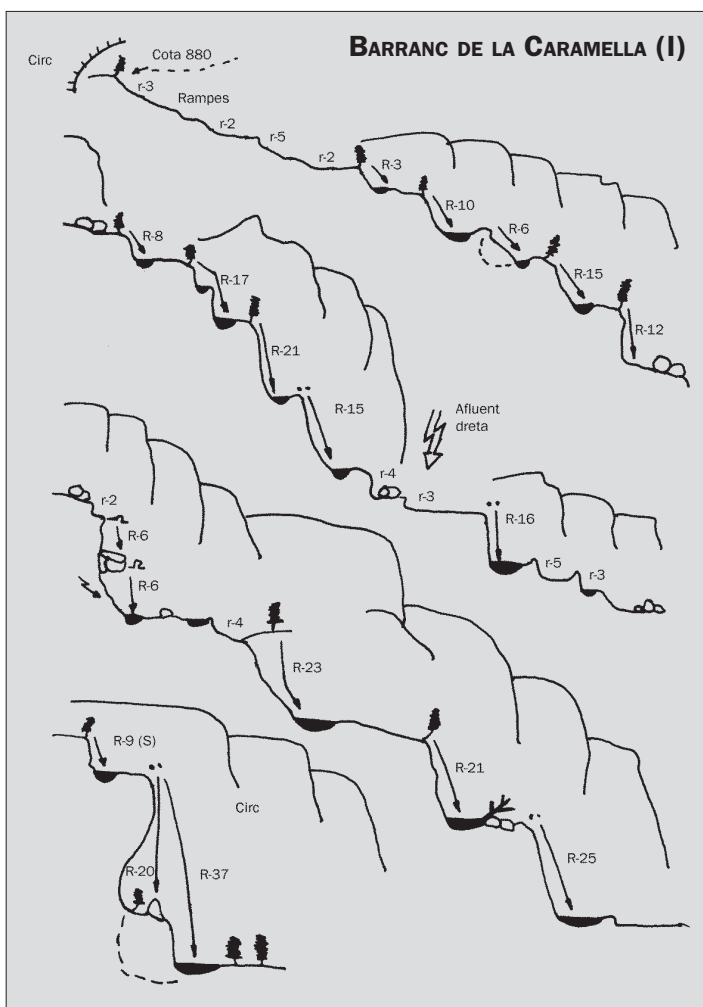
Sortim des de Tortosa cap al Mont Caro, travessem la ciutat de Roquetes, seguim la carretera que va als Reguers i a

Alfara de Carles. Al cap de pocs quilòmetres, agafem el desviament que es dirigeix al Mont Caro, i una mica més endavant, al travessar el canal Xerta-Càlig, agafem el primer desviament a l'esquerra. Seguim el camí principal fins a arribar davant d'una granja amb la parcel·la tancada; aquí girem a l'esquerra i de seguida a la dreta, per seguir la pista que ja ens indica la Caramella. Continuem per la pista principal, que creua un gual amb rampa de formigó i més endavant creua una porta de bestiar. Aviat arribem a la Casa del Carvallo, on aparcarem el vehicle.

Per la part de darrere de la casa pujarem al sender de la conducció d'aigua potable i arribarem a la primera presa. El camí creua el llit i segueix remuntant per l'altre marge. Quan el sender creua de nou el barranc per damunt d'una presa, agafem el sender cap a la dreta que remunta per un petit afluent amb roca

ALTRES BARRANCS DEL PORT

Nom	Ràpel més alt	Ràpels	Història (primer descens)
Barranc dels Cocons del Vi	20 m	9	11/4/2002, Joan Tiron i Manolo Navarro
Canal de la Sitja	20 / 0 m	0 / 3	Setembre del 1988, Carlos Martínez i Jordi Ortiz
Barranc de la Truja	25 m	3	21/2/2005, Joan Tiron i Manolo Navarro
Barranc dels Clots	30 m	3	12/1/1997 per Ignacio Ruiz, Xavi Vidal, Sito Haro, Edu Gómez, J.A. Vergara, A. Goñanes
Canal del Faixó del Palomet	18 m	6	2/3/2002, Joan Tiron i Lluís Miquel Pérez
Canal de la Casa Forestal de la Tenalla	30 m	5	14/3/2002, Joan Tiron i Manolo Navarro
Barranc d'Emballa	55 m	10	Març del 1998, Carlos Martínez, Adolfo Alguero i Xarly
Barranc del Racó del Patorrat	3 m	1	Joan Tiron, Mauro Ortiz, Joan Carles Bel, Manel Roso, Francesc Vallespir, David Gas i Jorge Ayet
Barranc de la Màxima	8 m	4	24/7/2002, Joan Tiron
Barranc dels Garrigons	18 m	4	Abril del 1993, Joan Tiron
Barranc del Racó de Guerra	47 m	6	15/5/1993, Joan Tiron

Barranc de l'Escaleta Vella (Font del Grevolar)	12 m	3	15/3/1996, Joan Tiron i Lluís Cid
Barranc del Llord	30 m	4	Abril de 1993, Joan Tiron
Barranc de Cases	20 m	4	8/5/1994, Joan Tiron, Fina Barrobés, Daniel Valls, Joan, Daniel i Jordi Polo
Barranc de la Vall del Pastor	30 m	2	10/7/1993, Joan Tiron i Víctor Navarro
Barranc de Buscarrons	0 m	0	Primavera del 1992, Joan Tiron i Eloi Muñoz
Barranc de Serbis	0 m	0	Juliol de 1992, Joan Tiron
Salt del Barber (prohibit)	80 m	3	Desembre de 1993 per Edu Gómez i Ernest Noguera
Barranc de la Cova dels Adells	25 m	5	Nando Casadó
Barranc del Tall Nou	12 m	2	1989, Espeleo Club Tortosa
Canal del Rito	18 m	4	1989, Espeleo Club Tortosa
Barranc de l'Embarronat	35 m	6	Setembre de 1998, Carlos Martínez i Xarly
Barranc del Pouet de Borràs	20 m	4	1/11/1997, Carlos Martínez, Joan Tiron i Ernesto Sabaté
Barranc del Polit	45 m	4	Espeleo Club Tortosa

Informació general del Port

Normes a seguir

El fet de gaudir de la natura obliga a respectar una sèrie de normes; no tenir-les en compte pot ser causa de greus danys, moltes vegades irreparables. Hi ha algunes lleis de protecció del medi natural que poden jutjar severament les conductes anormals. Els Agents Rurals, de Medi Natural, de la Reserva de Caça, així com també els Mossos d'Esquadra i Seprona tenen competències sobre aquests aspectes.

Si no voleu tenir cap mena de problema a l'hora d'endinsar-vos a la muntanya, seguiu almenys aquestes normes:

- Al circular amb vehicle feu-ho només pels camins i pistes on estigui autoritzat el pas.
- Respecteu les propietats particulars.
- No feu foc enlloc, i no utilitzeu barbacoes ni fogons si no és als llocs habilitats de les àrees de lleure.
- Emporteu-vos totes les deixalles i dipositeu-les en un contenidor. No les soterreu ni cremeu.
- Respecteu la fauna i la vegetació, no trenqueu branques. Hi ha algunes espècies vegetals protegides (grèvol, teix...).
- No acampeu si no és a les zones autoritzades, l'acampada lliure està prohibida en tot el massís.
- No renteu i molt menys utilitzeu sabons a les fonts ni als rius, ja que molts d'aquests s'aprofiten per abastir d'aigua les poblacions properes.

Orientacions

Tot el Port es troba recorregut per múltiples senderes. Moltes han servit de traçat per obrir pistes forestals i d'altres resten gairebé perdudes per l'abandonament de les activitats tradicionals com la ramaderia, l'explotació forestal i antics conreus.

En els darrers temps s'ha procedit a netejar i senyalitzar moltes d'aquestes senderes per part de centres excursionistes, Reserva de Caça, Parc Natural i alguns ajuntaments. Les senyalitzacions són molt variades:

- Dues ratlles sobreposades (vermella i blanca) per a la xarxa de senderes de Gran Recorregut.
- Dues ratlles sobreposades (grogua i blanca) per a les senderes de Petit Recorregut.
- Ratlles horitzontals o punts de pintura (on predomina el vermell) en aquelles senderes que solen oferir problemes per seguir el traçat.
- Fites de pedres amuntegades en senders molt perduts.
- Senyals diversos, metàl·lics i de fusta, que cada cop sovintegen més.
- Pintades de situació amb la marca del Caminant Solitari (C.S.), a la major part dels llocs rellevants.

Per respecte a la natura, no pinteu els camins. Si voleu col·laborar en la senyalització, poseu-vos en contacte amb la UEC Tortosa, on us assessoraran i us donaran a conèixer el codi d'ètica i actuació per recuperar i conservar senderes.

Per no extraviar-se en aquest enrevessat massís, és bo portar sempre a la motxilla la darrera edició del mapa del Port de l'editorial Piolet.

Fenòmens meteorològics com ara el vent de dalt (cerç), que bufa molt fort en aquestes contrades, o les esporàdiques nevades que cada any visiten el Port poden ser incòmodes per transitar pel massís.

Vigileu el foc, no fumeu i, si ho feu, teniu cura d'apagar bé les burilles.

En època de cacera, cal informar-se sobre si s'organitza alguna batuda de porc senglar per la zona. En tot cas, però, procureu portar vestimenta de colors vius; eviteu els camuflatges i us estalviareu problemes amb els caçadors. A més, en diferents parts del massís hi ha pastura de braus. Trobar-se'ls suposa un inconvenient, encara que, si els espanteu, marxaran.

A la primavera i l'estiu cal vigilar les caparres (papparres). Si alguna se us queda enganxada, defugiu els remeis tradicionals (oli, cremada, sabó, etc.) i visiteu el metge.

Per tot el Port es troba l'escurçó, rèptil verinós de la família dels vipèrids. És una serp curta i rabassuda amb el cap triangular i el morro arremangat cap amunt. En cas de mossegada, no practiqueu cap tipus de tall a la ferida, ni xucleu amb la boca, ni us poseu nerviosos i comenceu a córrer. Dirigiu-vos a algun d'aquests centres sanitaris, on trobareu l'antídot adequat:

- Residència Sanitària Verge de la Cinta de Tortosa.
- Clínica l'Aliança de Tortosa.
- Creu Roja de Tortosa.
- Farmàcies d'Horta de Sant Joan, Paüls, Mas de Barberans, la Sénia, Gandesa i Bot.

• **Cossos de seguretat, bombers i Protecció Civil**

Mossos d'Esquadra de Tortosa: 977 580 200.

Guàrdia Civil de Vall-de-roures: 978 890 169.

Bombers Urgències: 112 / 085.

Bombers de Tortosa: 977 580 080.

Bombers de Gandesa: 977 420 080.

Bombers d'Horta de Sant Joan: 977 435 260.

Bombers de la Sénia: 977 575 049.

Protecció Civil de Tarragona: 006.

• **Oficines de Turisme**

Tortosa: 977 442 567.

Vall-de-roures: 978 850 644.

La Sénia: 977 713 000.

Horta de Sant Joan: 977 435 005.

Bibliografia

Actes de les Jornades d'Estudi de la Terra Alta. Horta de Sant Joan, 1994.

Autors diversos. *Mapa El Port*. Editorial Piolet, 2002. Coordinat per la UEC.

Autors diversos. *Miscel·lània del Port*. Coordinada i editada per Àngel Solà i Trilles i Àngel Solà i Vidal, 1989

Brull, Josep M. *Mapa El Port*. Editorial Piolet, 1995.

Brull, Josep, i Brull, Joan. *Guia itinerària dels Ports*. Ed. Rafel Dalmau, 1972.

École Française de Spéléologie. *Manuel technique de descente de canyon*.

Escola Catalana d'Espeleologia. *Apunts de tècnica i material*.

Escola Catalana d'Espeleologia. *Cursos de descens de barrancs i engorjats*.

Marbach, Georges. *Techniques de la spéléologie alpine*.

Índex

Introducció.....	3
A propòsit de la tècnica.....	5
Territori.....	9

Els 50 MILLORS BARRANCS DEL MASSÍS DEL PORT

Zona Caramella

1. Barranc de la Caramella	11
2. Barranc del Racó de la Gralla	16
3. Barranc Horts de UEC.....	19
4. Barranc de la Castellona.....	21

Zona Covalta

5. Barranc de la Conca de les Anglesoles (Desferracavalls)	23
6. Barranc de la Geganta	28

Zona Lloret

7. Barranc de Lloret	33
8. Barranc del Clot de l'Hospital.....	36
9. Barranc de Barretes	40
10. Canal lateral de Barretes	42
11. Barranc d'Orió – canal I	44
12. Barranc de Cova Pintada.....	47
13. Barranc dels Tolls de Brossa.....	49

Zona Vall-Carroveres

14. Barranc de la Vall	52
15. Canal del Riuet	55

16. Canal d'en Marc.....	57
17. Barranc del Cocó Fondo – barranc de la Gotellera	59
18. Barranc del Cocó de l'Extremera.....	63
19. Barranc de l'Avenc	65
20. Canal de la Selleta del Pinell.....	67

Zona Sénia

21. Barranc del Racó Tancat	70
22. Barranc de Rivets – barranc dels Cirerers (Gorja de la Fou).....	72
23. Barranc del Salt de Robert.....	76
24. Barranc del Racó del Préssec.....	79
25. Barranc del Racó de l'Avellanar – barranc del Cingle de la Punta	81

Zona Beseit

26. Barranc de la Bonyiga	86
27. Barranc de les Palanques	88
28. Barranc de Maclac	90
29. Barranc del Maset del Lino	92
30. Barranc de Penyalera: Racó de les Olles	94
31. Barranc de Penyalera: vall de Na Graus	97
32. Barranc de Penyalera: coll del Xorrador de Ferrobrut.....	100
33. Barranc de Penyalera: Toll del Vidre	102

Zona Horta de Sant Joan

34. Barranc de la Vall d'Uixó: canals del Bacó i d'Ulleres.....	106
35. Barranc de la Monrala (superior i inferior)	109
36. Barranc de la Cantavella	112
37. Barranc dels Avellanars	114
38. Barranc de Rosset	117
39. Barranc d'en Piqué (Gorja del Canaletes)	119
40. Barranc dels Cubars (superior i inferior)	123
41. Salt d'en Grilló	125
42. Barranc del Closet (Colzet).....	127

Zona Pauils

43. Barranc de l'Escudelleta	129
44. Barranc de les Fonts	132

Zona Mont Caro

45. Barranc de les Carboneres - barranc de Coll Redó	135
46. Barranc del Regatxol	140
47. Barranc de la Paridora	142
48. Barranc del Forat del Riu Algars.....	146
49. Barranc de la Vallfiguera	148
50. Barranc del Salt del Ximenot.....	153
Altres barrancs del Port	156
Informació general del Port	159

